

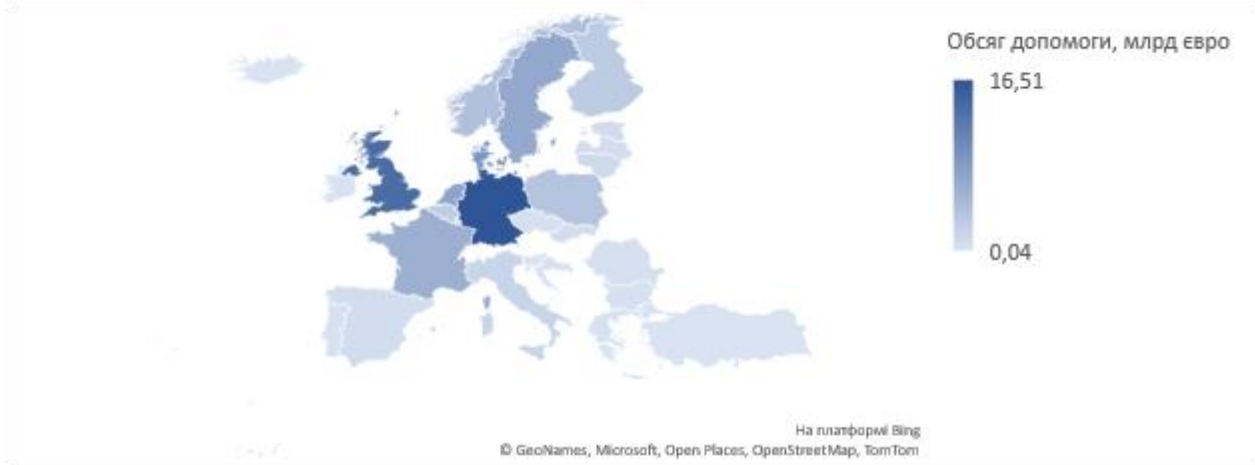
Ісаєв А.М.
здобувач освітньо-наукового рівня доктор філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»
Науковий керівник: Барановська Т.В.
д.ю.н., професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА СТРАТЕГІЧНА РОЛЬ ЄС В РОЗВИТКУ ОБОРОННИХ СПРОМОЖНОСТЕЙ УКРАЇНИ

В умовах повномасштабної збройної агресії проти України зовнішня допомога набула безпрецедентного значення, виступаючи одним із ключових чинників забезпечення стійкості сектору безпеки й оборони, підтримання боєздатності Збройних Сил України (далі – ЗСУ), модернізації оборонно-промислового комплексу та стабілізації національної економіки. Міжнародні партнери України – країни-члени НАТО, Європейський Союз, окремі держави, а також міжнародні фінансові організації, застосовують широкий спектр фінансових інструментів підтримки, зокрема бюджетну допомогу, спеціальні трастові фонди, програми технічної й логістичної підтримки, інвестиції у відновлення критичної інфраструктури та розвиток оборонних інновацій. Сукупність зазначених інструментів формує багаторівневу систему зовнішнього фінансування, яка забезпечує як задоволення нагальних оборонних потреб, так і довгострокову модернізацію оборонних спроможностей держави.

З початком повномасштабної агресії російської федерації у лютому 2022 р., європейські країни швидко стали ключовими контрибуторами у наданні Україні військової, фінансової та гуманітарної допомоги. Аналіз сукупних зобов'язань і фактично наданих обсягів підтримки засвідчує, що Європейський Союз, його інституції та держави-члени в сукупності забезпечили найбільший обсяг допомоги порівняно з будь-яким іншим міжнародним партнером, включно зі Сполученими Штатами Америки. Зазначена підтримка охоплювала широкий спектр критично важливих ресурсів – від систем протиповітряної оборони й артилерійських боєприпасів до танків і броньованої техніки.

Провідні європейські донори, зокрема Німеччина, Велика Британія, Польща, а також держави Балтійського регіону, мобілізували значні національні фінансові та матеріально-технічні ресурси, поєднуючи двосторонні механізми допомоги з інструментами спільного фінансування на рівні Європейського Союзу та НАТО. Активне використання загальноєвропейських фінансових механізмів дало змогу підвищити узгодженість допомоги, забезпечити її масштабність і спрямувати ресурси на пріоритетні напрями розвитку оборонних спроможностей України (рис. 1).

Рис. 1. Військова допомога, надана Україні європейськими країнами у період з січня 2022 р. по червень 2025 р., млрд євро
Джерело: побудовано на основі [3]

Військова допомога, надана Україні європейськими державами у період з січня 2022 р. по червень 2025 р., уособлює кардинальну трансформацію ролі Європи – від переважно «додаткового» до провідного центру військової підтримки України. За обсягами взятих військових зобов'язань лідируючі позиції посідають Німеччина (16,51 млрд євро), Велика Британія (13,77 млрд євро) та Данія (9,16 млрд євро), які у сукупності формують понад третину загального обсягу військової допомоги, наданої європейськими країнами Україні.

До групи найбільших донорів також належать Нідерланди (7,48 млрд євро), Швеція (6,73 млрд євро) та Франція (5,96 млрд євро), що підтверджує визначальну роль західноєвропейських і північних держав у забезпеченні оборонних потреб України. Висока концентрація військових зобов'язань у цій групі країн свідчить про формування стабільного ядра європейської оборонної підтримки, здатного забезпечувати як короткострокові потреби Збройних Сил України, так і довгострокове нарощення їхніх спроможностей [4]. Характерною особливістю сучасного етапу є перехід провідних донорів від використання наявних складських запасів до фінансування нових контрактів з національними та спільними оборонно-промисловими підприємствами, що свідчить про інституціоналізацію підтримки України та її інтеграцію в європейську оборонно-промислову політику [2].

Другий кластер формують держави з середнім рівнем військової підтримки України, до яких належать Норвегія, Польща, Фінляндія, Бельгія, Італія та Литва, обсяги зобов'язань яких коливаються в межах 1–4 млрд євро. Для цієї групи країн характерним є поєднання відносно обмежених, порівняно з провідними донорами, економічних і бюджетних можливостей із високим рівнем політичної та безпекової солідарності з Україною. Особливо це стосується Польщі, Литви, Фінляндії та Норвегії, для яких підтримка України має виразний стратегічний та регіонально-безпековий вимір.

Третю, найчисельнішу групу становлять держави з відносно невеликими обсягами військової допомоги (менше 1 млрд євро), зокрема Естонія, Іспанія, Словаччина, Латвія, Румунія, Чехія, Португалія, Хорватія, Болгарія, Люксембург, Греція, Ірландія, Словенія, Туреччина та Ісландія. Попри порівняно скромні номінальні показники, для частини цих країн – насамперед держав Балтійського регіону – обсяги допомоги є значними у перерахунку на ВВП або на душу населення, що свідчить про високий рівень політичної підтримки України та усвідомлення спільності безпекових загроз. Інші держави цієї групи відіграють роль важливих спеціалізованих донорів, зосереджуючись на окремих видах озброєння, боєприпасів, логістичних або навчальних спроможностей, що ефективно доповнює загальну архітектуру військової підтримки [1].

Загалом аналіз засвідчує, що європейська військова допомога Україні має неоднорідну, але структурно збалансовану конфігурацію. Обмежене коло великих донорів формує основний фінансовий і матеріально-технічний масив підтримки, тоді як широка група середніх і малих держав забезпечує політичну легітимність, географічну репрезентативність і стійкість коаліції підтримки. Така модель відповідає логіці розподілу тягаря в межах НАТО та ЄС, коли рівень фінансових зобов'язань корелює з економічною спроможністю та стратегічними пріоритетами окремих країн [5].

Водночас зовнішні аналітичні оцінки свідчать, що у 2024–2025 рр. європейські держави поступово перетворилися на головне джерело військової підтримки України, випередивши Сполучені Штати Америки за обсягами нових пакетів допомоги та фінансуванням озброєнь через оборонну промисловість. Значущість цієї підтримки полягає не лише у кількісних показниках, а й у її стратегічній спрямованості та довгостроковому характері. Країни-члени ЄС ініціювали багаторічні програми фінансування, створення тренувальних місій (EUMAM Ukraine) та спільних закупівельних механізмів для забезпечення стабільного постачання боєприпасів і військової техніки.

Таким чином, військово-технічна та фінансова підтримка з боку європейських держав стала фундаментальним чинником забезпечення обороноздатності та стійкості України в умовах повномасштабної агресії, водночас трансформувавши Європейський Союз із переважно економічного об'єднання на ключового гравця у сфері європейської та євроатлантичної безпеки.

Список використаних джерел

1. Euractiv. Nearly half Europe's aid for Ukraine coming from procurement rather than stockpiles, says think-tank. URL: <https://www.euractiv.com>
2. Kiel Institute for the World Economy. Ukraine Support Tracker. – Офіційна база даних військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні. URL: <https://www.kielinstitute.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>
3. Military aid provided to Ukraine by European countries between January 2022 and June 2025. URL: <https://www.statista.com/statistics/1499459/european-military-aid-to-ukraine-by-country/>
4. RBC-Ukraine (з посиланням на Ukraine Support Tracker). How Ukraine receives EU military aid without using the US lend-lease. URL: <https://newsukraine.rbc.ua>
5. Trebesch C., Bompreszi P., Kharitinov I. The Ukraine Support Tracker: Which countries help Ukraine, and how? Methodological Update. IfW Kiel, June 2024. No. 2218. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/270853/43/Methodological-Update-June-2024.pdf>

Опанасюк М.,
здобувач наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник – **Абрамова І.В.,** д.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВОЮ ТРАНСФОРМАЦІЄЮ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У сучасних умовах цифрової трансформації суспільства охорона здоров'я постає однією з ключових сфер впровадження інноваційних управлінських рішень, заснованих на використанні цифрових технологій та даних. Формування ефективних стратегій цифрової охорони здоров'я набуває визначального значення для забезпечення стійкості систем охорони здоров'я, підвищення якості медичних послуг, а також зміцнення спроможності держав до реагування на глобальні виклики, зокрема пандемічні загрози. У цьому контексті особливого значення набуває стратегічне управління, яке передбачає узгодження цілей, ресурсів, інституційних механізмів та інструментів цифровізації на національному і міжнародному рівнях.

Узгодження підходів до розвитку цифрової охорони здоров'я відбувається як у межах глобальних ініціатив, так і через формування національних стратегій, що враховують інституційні особливості функціонування систем охорони здоров'я окремих держав. Визначальну роль у цьому процесі відіграють міжнародні організації, зокрема Всесвітня організація охорони здоров'я, яка забезпечує концептуальну та методологічну основу цифрової трансформації галузі. У 2020 р. Всесвітня асамблея охорони здоров'я схвалила Глобальну стратегію ВООЗ щодо цифрової охорони здоров'я на 2020–2025 рр., яка заклала фундаментальні принципи розвитку eHealth, зокрема орієнтацію на потреби людини, забезпечення рівного доступу, інтеграцію даних та розвиток інноваційних технологій [1]. Паралельно з цим більшість країн світу активізували процес розроблення національних стратегій цифрової охорони здоров'я як інструменту реалізації державної політики у цій сфері.

Важливим аналітичним джерелом є глобальний репозиторій національних стратегій цифрової охорони здоров'я ВООЗ, який акумулює відповідні стратегічні документи та дозволяє простежити цілі, напрями і механізми реалізації цифрових трансформацій у різних країнах [2]. Слід зазначити, що національні стратегії цифрової охорони здоров'я формуються під впливом як глобальних рекомендацій, так і внутрішніх інституційних, економічних і технологічних передумов. Вони відображають специфіку організації систем охорони здоров'я, рівень цифрової зрілості держави, наявність інфраструктури даних, а також ступінь інтеграції